

УДК 322:342.72:351.82

Барнич С.

магістрант,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Науковий керівник:

Огороднійчук М. В.

кандидат філософських наук, доцент,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН

Сучасні суспільно-політичні процеси в Україні зумовлюють необхідність удосконалення механізмів взаємодії держави та релігійних організацій. В умовах демократичного розвитку, європейської інтеграції та збройної агресії Російської Федерації питання державно-конфесійних відносин набувають особливої актуальності. Релігійні організації дедалі активніше залучаються до реалізації гуманітарних, соціальних та волонтерських ініціатив, що вимагає вироблення нових управлінських підходів і механізмів координації.

У науковій літературі державно-конфесійні відносини розглядаються як система взаємодії державних інституцій та релігійних організацій, спрямована на забезпечення свободи совісті, релігійного плюралізму та суспільної стабільності. В останні роки дослідники дедалі частіше наголошують на необхідності переходу від формальної моделі відокремлення церкви від держави до партнерської моделі співпраці, заснованої на взаємній відповідальності та дотриманні принципу світськості держави.

Однією з ключових інституційних інновацій стало посилення ролі консультативно-дорадчих органів у сфері державно-конфесійних відносин. Особливе значення має Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій, яка виступає майданчиком для діалогу між державою та релігійною спільнотою. Завдяки діяльності Ради забезпечується координація позицій різних конфесій щодо суспільно важливих питань, а також напрацьовуються спільні пропозиції до органів державної влади. Сучасні дослідження характеризують таку

модель як партнерську, оскільки вона ґрунтується на співробітництві, а не на адміністративному контролі [2, с. 62].

Важливою управлінською інновацією стало розширення участі релігійних організацій у сферах, які традиційно належали до компетенції держави. Йдеться насамперед про інститути військового, медичного та пенітенціарного капеланства. Їх розвиток сприяв формуванню нових механізмів взаємодії між державними структурами та релігійними організаціями. Особливої актуальності ця співпраця набула в умовах воєнного стану, коли духовна підтримка військовослужбовців і цивільного населення стала важливим елементом національної стійкості.

Ще одним напрямом модернізації є цифровізація адміністративних процедур у сфері державно-конфесійних відносин. Електронні сервіси поступово спрощують процеси реєстрації статутів релігійних організацій, внесення змін до установчих документів та взаємодії з органами державної влади. Використання цифрових інструментів підвищує прозорість управлінських рішень і сприяє зменшенню бюрократичних бар'єрів [1, с. 163].

Суттєві зміни відбуваються також у системі державного управління релігійною сферою. Зростає значення міжвідомчої координації, удосконалюються механізми моніторингу дотримання законодавства про свободу совісті та діяльність релігійних організацій. Водночас державна політика дедалі більше орієнтується на забезпечення балансу між правами релігійних громад, національною безпекою та суспільною стабільністю. Нові виклики, пов'язані з війною та протидією зовнішнім загрозам, актуалізували питання удосконалення нормативно-правової бази у сфері державно-конфесійних відносин.

Перспективним напрямом розвитку виступає формування комплексної державної стратегії у сфері державно-конфесійних відносин. Такий підхід передбачає визначення довгострокових пріоритетів співпраці між державою та релігійними організаціями, удосконалення законодавства, підтримку міжконфесійного діалогу та розвиток механізмів громадської участі. Важливим завданням залишається збереження балансу між принципом світськості держави та необхідністю врахування суспільно значущого потенціалу релігійних організацій [3, с. 112].

Отже, інституційні та управлінські інновації у сфері державно-конфесійних відносин свідчать про поступовий перехід України до сучасної партнерської моделі взаємодії держави та релігійних інституцій. Розвиток консультативних механізмів, цифровізація адміністративних процедур, розширення соціального служіння релігійних організацій та впровадження нових форм співпраці створюють передумови для підвищення ефективності державної політики у сфері свободи совісті та зміцнення суспільної згуртованості.

Список літератури

1. Ігнатченко І. Г. Державно-конфесійні відносини в Україні в сучасних умовах: світовий досвід та вітчизняна практика. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 161–166.
2. Нечипорук В. Партнерська модель державно-конфесійних відносин в Україні. *Українське релігієзнавство*. 2026. № 101. С. 59–67. DOI: 10.32420/2306-3548/2026.101.06.
3. Янауер М. М. Оптимізація державно-конфесійних відносин в Україні: історичні трансформації та актуальні проблеми. *Культурологічний альманах*. 2024. № 4. С. 109-117. DOI: 10.31392/cult.alm.2024.4.13.